

**Helena Fišerová**

**English translation counterparts of Czech pronominal dative objects / Anglické protějšky českých zájmenných předmětů dativních**

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, bakalářská práce, 50 str. + příloha, leden 2013

Posudek vedoucí práce

Bakalářská práce Heleny Fišerové je zaměřena na divergentní anglické překladové ekvivalenty českých dativních předmětů vyjádřených zájmenem s ohledem na typologickou odlišnost zkoumaných jazyků na základě předpokladu, že český dativ je funkčně zatížen a škála jeho významů se v analytickém jazyce vyjadřuje jinými prostředky.

Úvodní teoretická část velmi přehledně sumarizuje významy a syntax dativu v češtině, zejména rozlišení valenčního a volného užití, a následně předkládá klasifikaci významů českého volného dativu (*Šel otci pro pivo, Dětem zněla ta hudba velmi příjemně, Pacientovi se špatně dýchá, Syn mi chodí v kabátě, Ona si mi ti sedla na klín!* atd. , str. 12-13). K popisu rozdílů mezi češtinou a angličtinou využívá i Poldaufovy studie (1964), která pojednává o dativu coby prostředku vyjádření významů náležících do tzv. třetí syntaktické (tj. interpersonální, hodnotící) roviny textu a shledává angličtinu ve srovnání s češtinou méně expresivní. Následuje popis (2.3) syntaxe a sémantiky anglických dativních předmětů (Oi a Oprep) s přihlédnutím ke korespondencím v češtině, včetně dalších systémových korespondencí (předmět jednočlenných vět v češtině > podmět v angličtině, dativ > přivlastňovací zájmeno, vynechání členu, konstrukce s *have*, slovesa vnímání *feel, find, ...*) a korespondencí na úrovni významů diskurních / interaktivních funkcí (zvolací věty, attention getting devices).

Vlastní empirická část je založena na popisu sta divergentních (tj. ne Oi a ne *to-O*) protějšků českých nepředložkových zájmen v dativu, po dvaceti z pěti různých českých beletristických textů a jejich překladů do angličtiny (*Intercorp*). Kromě těchto příkladů se autorka pokusila získat dodatečnou excerpci příklady etického dativu, který v primární excerpci absentoval.

Kapitola 4 shrnuje výsledky překladových korespondencí, které se ukázaly být vysoce systémové. Třetina příkladů představuje změnu syntaktického ztvárnění participanta (O > S); tyto případy zahrnují pět podtypů, např. překlady českých jednočlenných vět (*Chtělo se mi křičet. I wanted to scream.*), v nichž si autorka náležitě všímá rozdílu mezi *chtěl jsem* a *chtělo se mi*, případy transpozice typicky u slovesa *líbí se mi – I like her* či využití směrových antonym pro zachování informační struktury v angličtině s pevným slovosledem, k čemuž může být využito i pasivizace (průběžnost podmětu, př. 9 na str. 29). Dalším typem změny je užití sponového slovesa. U příkladu 12 mluví autorka o elipse předmětu – jedná se pak o intranzitivní sloveso (str. 30)?

Druhým nejčastějším typem bylo vyjádření dativního účastníka přivlastňovacím zájmenem, kde se projevila tendence uplatnění posesiva u částí těla a částí oděvu a kde autorka dobře ukazuje funkci českého dativu pro vyjádření emotivních významů a významu neprospěchu, který v anglickém překladu chybí, resp. musí být vyvozen z kontextu. Frekventovaným podtypem

jsou i případy, kdy české sloveso (*uniklo mi, vytanulo mi*) vyjadřuje konkrétní i abstraktní významy, naproti tomu v angličtině je potřeba abstraktní význam vyjádřit víceslovně (*escape my attention*), tj. nepředstavují prototypicky zmiňové části těla, oděvu či členů rodiny.

Třetím systémovým překladovým řešením je dativního účastníka explicitně nevyjadřovat, zvláště po slovesech dicendi či sponách. Čtvrtým typem protějšku je předložková konstrukce (*for, on, valenční in, a with, before, of, off*). Pátý oddíl empirické části popisuje případy, které nebylo možno přiřadit pro větší změnu k výše uvedeným typům, většinou pro idiomatický typ ekvivalentu.

Jak bylo uvedeno výše, provedla autorka dodatečnou excerpici, aby získala příklady etický dativ, nicméně ukázal se být velmi řídký.

Celkově lze říci, že případy korespondencí anticipované v teoretické části se poměrně systematicky projevily i korpusu příkladů, který autorka velmi přehledně a s dobrým vhledem do tematiky gramatické i překladové dokázala analyzovat. Překvapivé bylo např. nízké zastoupení předložky *for*, nevyskytlo se *from*, ani konstrukce s *have, find, feel*. Práce je jako celek velmi přehledně a pečlivě zpracována, jak po stránce jazykové, tak po stránce technické (s minimálními nepřesnostmi: chybný odkaz Dušková 2008 (str. 15, 16) či *Unlcle* str. 19, *transl.* str. 24).

#### Závěr:

Jak vyplývá z výše uvedeného, splňuje předložená studie Heleny Fišerové kritéria kladená na bakalářské práce. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím známkou *výborně*.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.

V Praze, 28. ledna 2013